

תמונת מצב בעזה מאת המתאם ההומניטרי

17-18 בינואר, נכון לשעה 17:00

"נוכח העובדה שבי"ס של אונר"א בו שהו 1,600 חוסים ספג פגיעה ישירה, ולאור העובדה שהצבא הישראלי ידע את הנ"צ של ביה"ס ומי שוהה שם, ונוכח העובדה שפגיעה זו הינה האחרונה בשרשרת של התקפות ישירות ועקיפות על מתקני אונר"א", יש לפתוח בחקירה שתבדוק האם בוצעו פשעי מלחמה".
- כריסטופר גאנס, דובר אונר"א

בתום פגישת הקבינט הביטחוני הישראלי ב-17 בינואר, הכריז רה"מ אולמרט על הפסקת אש חד צדדית ברצועת עזה, שנכנסה לתוקף ב-18 בינואר, בשעה 02:00 שעות מקומי והכריז כי כוחות ישראליים ישארו ברצועת עזה 'לעת עתה' ויגיבו על ירי מצד החמושים. חמאס, בתורו, הכריז בתחילה שימשיך בפעולות האיבה נגד ישראל עד שישראל תסיג את כוחותיה, תפתח את המעברים ותסיר את המגבלות שהטילה על כניסת מזון לרצועת עזה. ואולם, ב-18 בינואר לפנות ערב הכריז חמאס על הפסק אש מטעמו, והודיע שלכוחות הישראליים מוקצב שבוע לעזוב את רצועת עזה.

הפסקת האש הוכרזה בתום 22 ימים של הפצצות מהקרקע, האוויר והיבשה בהן נהרגו לפחות 1,300 פלסטינים, לפי נתוני משרד הבריאות הפלסטיני. ההתקפות גרמו לנזק רחב היקף לבתים ולתשתיות הציבוריות ברחבי רצועת עזה. אספקת מזון בסיסיים ודלק, ואספקת שירותי רפואה, מים וביוב נותרו במצב קשה.

בהודעה לעיתונות שפורסמה ב-18 בינואר, הזהירה תוכנית הפיתוח של האו"ם (UNDP) כי "ההשלכות ארוכות הטווח של העימות הנוכחי בכל הקשור להתאוששות ולפיתוח הולכות ומחמירות. פרנסתם ורכושם של עשרות אלפי אזרחים נפגעו בצורה שיטתית בעקבות השמדת אמצעי הייצור כמו מטעים, תעשיית הדיג, ותעשיות בסיסיות אחרות".

הגנה על אזרחים

הצבא הישראלי שוהה עדיין בצפון הרצועה, במזרחה ובאזור גבול רפיח, ואולם, בעקבות הפסקת האש דווח על נסיגת הכוחות הקרקעיים מחלק מהאזורים בעיר עזה ובאיזור רפיח. לפני הפסקת האש עליה הכריז חמאס, חמושים פלסטינים הוסיפו לירות טילים ופצצות מרגמה לעבר ישראל, כמו כן נפגעו מספר פלסטינים מירי ישראלי.

בערב ה-16 בינואר, תקף חיל האוויר הישראלי בית מגורים במחנה הפליטים בורייג', והרג אם וחמישה משבעת ילדיה. שבעה אנשים שהגיעו לטקס אשכבה בבית בעיר עזה נהרגו באותו היום כאשר פגז פגע בבית. בין ההרוגים שלושה מאחיו של ההרוג. באותו הערב, פגע פגז בבית משפחת אבו אל-עייש בג'באליה, והרג שלוש אחיות ואת דודניתן.

מנתוני משרד הבריאות הפלסטיני עולה כי נכון לשעה 16:00 ב-18 בינואר, מניין הנפגעים הפלסטינים עומד על 1,300 הרוגים, מתוכם 410 ילדים ו-104 נשים, ומספר הפצועים עומד על 5,300 מתוכם 1,885 ילדים ו-795 נשים. הסכנה הנשקפת לחברי הצוותים הרפואיים והקשיים שבחילוץ הפצועים מהריסות הבניינים מקשים על פעולות החילוץ ועל הערכה מדוייקת של מספר הנפגעים הכללי ושל הגברים האזרחים שנפגעו. קרוב ל-100 גופות חולצו היום, ה-18 בינואר, מהאזורים מהם נסוג הצבא הישראלי. גופות נוספות צפויות להימצא עם השלמת הנסיגה של הצבא הישראלי מהרצועה.

תשעה חיילים ישראלים נהרגו מאז ה-27 בדצמבר. מנתוני מד"א עולה כי מספר הנפגעים הישראלים מאז ה-27 בדצמבר עומד על ארבעה הרוגים ו-84 פצועים. נתוני OCHA אינם כוללים את נפגעי החרדה הישראלים או הפלסטינים.

מתקני האו"ם

ב-17 בינואר פגעו מספר פגזי זרחן לבן בחצר ב"ס של אונר"א בבית לאהייה, הפגיעה גרמה לבהלה בקרב 1,600 החוסים השוהים במקום. במהלך פינוי המבנה מהחוסים בו, פגע פגז בקומה השלישית של ביה"ס, ובפגיעה נהרגו שני אחים בני 7 ו-11, ו-14 אחרים נפצעו, בהם אמם של שני הילדים. אונר"א תבעה פתיחת חקירה בלתי תלויה שתחקור את נסיבות התקרית. יותר מ-50 מתקני או"ם נפגעו מאז ה-27 בדצמבר. ברצועת עזה אין מקלטים ממוגנים נגד הפצצות ואין מערכות אזעקה המזהירות מפני הפצצה.

מחסה

אונר"א מפעילה כעת 50 מקלטי חירום בהם שוהים 50,896 עקורים עזתיים. המקלטים, רבים מהם ממוקמים במבני בתי ספר, סובלים מצפיפות יתר. לפני הפעולה הצבאית רכשה סוכנות אונר"א ואגרה מלאי מוצרים שאינם מוצרי מזון עבור 5,000 אנשים. נוכח המספר חסר התקדים של מבקשי המחסה הצליחה אונר"א לספק סיוע ברמה בסיסית בלבד, הכולל מים ומזון. מקלטי החירום, במיוחד הצפוניים, זקוקים בדחיפות למוצרים שאינם מוצרי מזון. ב-50 המקלטים קיים מחסור ב-23 אלף שמיכות ומזרונים.

כמו כן יש להביא לעזה חומרי בנייה. אלפי משפחות, שתיהן נהרסו נאבקות כעת בקור שכן אין ברשותן החומרים הנחוצים לתיקון הנזק.

בריאות

יכולתם של בתי החולים והיחידות לטיפול נמרץ להתמודד עם הזרם הנמשך של פצועי המלחמה נמתחה עד לקצה, והצוות הרפואי נמצא תחת לחץ כבד בשל 22 ימי המשבר. לפי ארגון הבריאות העולמי, בנייני המנהלה, החירום ותחנת האמבולנסים בבית החולים אל-קודס של הסהר האדום הפלסטיני נהרסו לחלוטין בעקבות הפגזה ב-15 בינואר. גג בית החולים, קומתו הראשונה והמסדרון ניזוקו אף הם. בית החולים אינו מסוגל לתפקד. בהתקפה נפרדת שהתקיימה באותו היום, נפגע האגף המזרחי במחלקה הגריטאטרית של בית החולים השיקומי אל-וואפא שבמזרח עזה. בית החולים ממשיך לספק שירות רפואי למרות הנזק. בעקבות תקריות אלה פונו 60 מטופלים מבתי החולים אל-קודס ואל-וואפא לביה"ח שיפא, ופינוי זה גרם להגברת עומס היתר, הכבד ממילא.

ב-16 בינואר תיאם הצלב האדום שינוע של 25 אלף ליטר דלק לבתי החולים ולמרפאות בעיר עזה. קיים צורך דחוף להעביר לבתי החולים דלק לתדלוק הגרטורים ולתדלוק אמבולנסים כדי לאפשר את פינוי הפצועים והחולים. במהלך 48 השעות האחרונות פעל בית החולים שיפא באמצעות גרטורים בלבד וזאת כדי למנוע נפילות מתח בשל הפסקות החשמל, במיוחד עבור מטופלים במחלקות לטיפול נמרץ.

מים ותברואה

כון ל-18 בינואר החלו כ-100 אלף תושבים לקבל מים זורמים דרך הרשת, ואולם ל-400 אלף עזתים אחרים אין עדיין גישה למים זורמים. שיפור זה באספקת המים נרשם כתוצאה מחידוש חלקי של אספקת החשמל, עקב העובדה שרשות המים העזתית CMWU תדלקה חלק מבארות המים. בוצעה גם חלוקת מי שתייה ע"י שורה של ארגונים לא ממשלתיים (בהם ACF ו-Save the Children) במיוחד בעיר עזה ובצפון עזה. הגישה למים זורמים יכולה להשתפר אם תתאפשר לצוות CMWU גישה בטוחה לתיקון שלושה צינורות ראשיים ממזרח לעיר עזה, בצפון עזה ובמרכז הרצועה. כמו כן, נפגע מוביל מים ראשי באזור הכפר חוזעא' ממזרח לחאן יונס, והפגיעה ניתקה את אספקת המים ל-25 אלף איש.

צוות מטעם רשות המים העזתית ביקר במתקן לטיהור שפכים של העיר עזה ואישר את הדיווחים לפיהם שני מיליון ליטר מי שופכין, כל תכולת אגן הניקוז שבמתקן דלפו ב-10 בינואר לעבר האדמות החקלאיות הסמוכות בעקבות הפגזה. משאבות הניקוז במתקן אינן מתפקדות בשל מחסור בדלק, המתקן אינו מסוגל לנקז מי שופכין לים עד לתיקון או החלפת המצברים. משאבת הביוב שמעבירה ביוב מבית חאנון למתקן לטיהור שפכים בבית לאהייה עדיין מקולקלת. לפי רשות המים, 30 מטרים מעוקבים של ביוב נשפכים לרחובות בית חאנון מדי שעה.

מזון

אוכלוסיית עזה עדיין סובלת מקשיי גישה למוצרי מזון בשל המצב הביטחוני ובשל מחסור במזומנים. בנוסף לכך, מחירי מוצרי המזון המצויים בשוק התייקרו משמעותית מאז תחילת המבצע הצבאי הישראלי בשל מחסור ניכר במוצרים בסיסיים ובתשומות חקלאיות (מים, חשמל, דלק, מזון לבע"ח ודשנים) בכל רחבי הרצועה. לפי תצפיות ארגון המזון העולמי (WFP) מחיר העוף התייקר ב-23 אחוזים, מחיר קמח החיטה התייקר ב-45 אחוזים, מחיר הפלפלים התייקר ב-100 אחוזים ומחיר העגבניות התייקר ב-500 אחוזים.

ב-17 בינואר חילק ארגון WFP 98 טון מעוקב של מזון ל-800 משפחות בנפת עזה. בנוסף לחלוקה הרגילה שלו, חילק WFP ב-16 בינואר 2.7 טון מעוקב פיתות בבית לאהייה ו-1.8 בבית חאנון, וסוכנות אונר"א חילקה חבילות מזון ל-874 משפחות ב-17 בינואר.

חשמל

מאז ערבו של ה-17 בינואר, מקבלים רוב תושבי הרצועה אספקת חשמל מקוטעת, ואולם חלק מהבתים לא מצליחים לקבל אספקת חשמל בשל נזק מקומי שנגרם לרשת. רוב אזורי העיר עזה וצפון הרצועה מקבלים אספקת חשמל במשך 10-12 שעות ביום. משקי בית במרכז הרצועה ובחן יונס מקבלים אספקת חשמל במשך 12-16 שעות ביום. ברפיח אספקת החשמל נמשכת 20 - 18 שעות ביום.

תחנת החשמל העזתית (GPP) מתפקדת בצורה חלקית בלבד ומספקת MW 30 חשמל מתוך פוטנציאל תפוקה של MW 80; התחנה עדיין אינה מסוגלת להפעיל טורבינות נוספות לייצור חשמל. ב-18 בינואר קיבלה התחנה 90 אלף ליטר דלק תעשייתי מנקודת התדלוק בנחל עוז. למרות כניסת דלק תעשייתי לרצועת עזה,

3 המשרד לתאום הומניטארי של האו"ם – OCHA

ת.ד. 38172 ירושלים, טל: 02 – 582 5853 /9962 ochaopt@un.org www.ochaopt.org

תחנת החשמל עדיין לא קיבלה מספיק דלק והיא זקוקה ל-450 אלף ליטר דלק תעשייתי ביום על מנת לייצר את תפוקת החשמל המירבית העומדת על 80 MW חשמל. למרות שרוב קווי החשמל תוקנו, שני קווים עדיין לא תוקנו בצפון הרצועה.

מזומנים ונדילות

נמשכות המגבלות על העברת מזומנים מנקים פלסטינים בגדה המערבית למקביליהם בעזה. מגבלות אלה מונעות מהרשות הפלסטינית (רש"פ) בגדה המערבית לשלם משכורות לעובדיה ברצועה ולתת הטבות לעובדי המגזר הציבורי בעזה, ומונעות מהבנקים לתפקד. כמו כן, הדבר מעכב תשלום משכורות לעובדי אונר"א ותשלומי קיצבאות מזומנים במסגרת תוכנית הסיוע שנועדה לתמוך בקבוצת מקרי הסעד הקשים ביותר (94 אלף מוטבים).

מעברים

המעברים כרם שלום, קרני ורפיח היו פתוחים במהלך ה-18 בינואר. ב-17 בינואר עברו לתוך רצועת עזה דרך מעבר כרם שלום 51 מטענים, מתוכם 10 שנועדו לסוכנויות הסיוע. שבעה מטענים של אספקה רפואית ואנשי צוות המונה 27 חובשים נכנסו דרך מעבר רפיח. 27 מקרים רפואיים פונו מחוץ לעזה דרך מעבר רפיח. ב-16 בינואר, סך של 73 משאיות, ובהן 12 משאיות הנושאות מטענים המיועדים לסוכנויות הסיוע, נכנסו דרך מעבר כרם שלום, בנוסף לכ-150 אלף ליטר דלק תעשייתי לתחנת החשמל העזתית. 21 רופאים ופלסטיני אחד, שני אמבולנסים ו-10 מטענים של סיוע רפואי נכנסו לעזה דרך רפיח. התאפשרה יציאתם של שלושה מקרים רפואיים דרך מעבר רפיח.

מימון

את תוכנית התגובה הראשונית ורשימה של הצרכים המיידיים הזקוקים למימון ניתן לקרוא באופן מקוון באתר: http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_gaza_crisis_cap_funding_2009_english.pdf

צרכים בעדיפות עליונה

הגנה על אזרחים: אזרחים, ובמיוחד ילדים המהווים 56 אחוזים מאוכלוסית עזה, משלמים את מחיר האלימות. בתור אחד האזורים הצפופים ביותר בעולם, אזרחים נוספים נתונים בסכנת פגיעה או מוות ככל שהעימות ממשיך. על הצדדים השונים בעימות לעמוד בנורמות שקובע החוק ההומניטרי הבינלאומי, ובעיקר עיקרון ההבחנה ועיקרון המידתיות.

גישת אמבולנסים וצוותי סיוע: מספר לא ידוע של הרוגים, פצועים ולכודים נותרו קבורים בין הריסות הבתים שהופגזו ובאזורים בהם נמשכת האלימות. בשל התקפות על אמבולנסים, הצוות הרפואי חושש להגיע לאזורים אלה. פינוי הפצועים ומעבר בטוח לאמבולנסים ולצוותים הרפואיים הינם עקרונות מהותיים של המשפט ההומניטרי הבינלאומי ויש לקיימם בכל זמן.

פתיחת המעברים: יש להגדיל את מספר המטענים שכניסתם מתאפשרת לתוך הרצועה. יש לפתוח בדחיפות מעברים נוספים, ובכלל זה יש לפתוח את מסוף קרני לצורך העברת כמות חיטה גדולה.

4 המשרד לתאום הומניטארי של האו"ם – OCHA

ת.ד. 38172 ירושלים, טל: 02 – 582 5853 /9962 ochaopt@un.org www.ochaopt.org

חשמל: אספקת החשמל השוטפת נחוצה לתפקוד השירותים השונים ברצועת עזה, ובמיוחד שירותי הבריאות, המים והתברואה. הגנרטורים שנועדו לגיבוי אינם אמורים לתפקד יותר מ-8 שעות ביום, ואינם אמינים לאחר תפקוד ארוך וממושך. למרות שנעשו מאמצים לתקן קווי מתח שניזוקו, להביא שנאי חשמל חלופיים ולאפשר את תיקון השנאים שנפגעו, יש לעשות הרבה יותר בתחום זה.

אספקת דלק: נחוץ להעביר דלק תעשייתי לתחנת הכוח של עזה, שנסגרה ב-30 בדצמבר אך חזרה לתפקוד חלקי ב-10 בינואר. מסוף הדלק בנחל עוז צריך להישאר פתוח שכן מדובר במסוף היחיד המסוגל להזרים את כמות הדלק הדרושה לתפעול תחנת הכוח ולתפקודה השוטף ולחידוש מלאי הדלקים השונים הנחוצים ברצועה. כמו כן יש לאפשר את חלוקת הדלק ליעדיו.

תזרים המזומנים נותר בעדיפות עליונה. עד כה לא הוכנסו מזומנים לרצועת עזה והם דרושים בדחיפות. יש לגבש מערכת שתבטיח העברות כספים קבועות ומחזוריות, א רק כדי לאפשר לארגוני הסיוע לספק את הסיוע ההומניטרי, שהינו נחוץ ביותר, אלא גם כדי לשלם משכורות לעובדי הרש"פ ולעובדי אונר"א. ללא מערכת בנקאית מתקדמת ברצועת עזה יפגעו סיכויי ההצלחה של מאמצי השיקום.